

השדרה — נדון כחוט השדרה, והרי הוא נטרף רק בפסיקת רוב.

ומהיכן מתחיל למשוך?

אמר רבי יצחק בר נחמני: לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יהושע בן לוי: כמין שני

פולין⁽³⁷⁾ יש, ואותם שני פולין מונחין על פי הקדרה, במקום חבור הצואר והגולגולת.

מן הפולין ולפנים — כלפנים.

מן הפולין ולחוץ — כלחוץ.

ואותו חלק של המח שמצוי כנגד הפולין עצמן, אינו יודע אם דינו כלפנים או כלחוץ.

ומסתברא, שהמוח אשר כנגד פולין עצמן, דינו כלפנים.

רבי ירמיה בדק בעופא, ואשכח שגם בעופות מצויים כמין שני פולין, כשהן מונחין על פי הקדרה.

שנינו במשנה: ניקב הלב לבית חללו:

בעי רבי זירא: לבית חלל קטן או לבית חלל גדול?

אמר ליה אביי: מאי תיבעי לך? מי לא תנן בדין ריאה שניקבה [לעל מב א]: רבי שמעון אומר, עד שתנקב ויגיע הנקב לבית הסמפונות.

ואמר על כך רבה בר תחליפא אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב: עד שתנקב הריאה, ויגיע הנקב לסמפון האמצעי הגדול!

ואם כן, הוא הדין בניקב הלב, בעינן עד שיגיע הנקב אל החלל הגדול!?

ודחינן: הכי השתא? מהו הדמיון? הרי התם, בנקב שבריאה, עד שתנקב ל"בית הסמפונות" קתני, דהיינו, להיבא, למקום דשפכי סמפונות כולחו, שהוא החלל הגדול שאליו משתפכים כל הסמפונות. ואולם הכא, לגבי ניקב הלב, הרי "לבית חללו" קתני, וביחס להגדרת "חלל הלב", מה לי חלל גדול, מה לי חלל קטן?!

איתמר: קנה הלב שניקב:

רב אמר, נקב כמשחו.

ושמואל אמר, עד שינקב ברובו!

והוינן בה: חי ניהו קנה חלב?

אמר רבה בר יצחק אמר רב: חלב שעל גבי דפנות. והיינו, החלב היורד מן השדרה על הצלעות.

ותמהה הגמרא: וכי חלב "דפנות" סלקא דעתך? וכי תעלה על דעתך לומר כי יש חיות בחלב הדפנות, עד שנקב פוסל בהן!?

אלא, הכא איירי בקנה המוקף שומן שעל גבי דופני ריאה, היורד בין שני חלקי הריאה, ומחובר לחלל הלב.

אמר אמימר משמיה דרב נחמן: תלתא קני חו. דהיינו, אחר שנכנס הקנה לבית החזה, הוא מתפצל לשלשה כוונים: חד פריש לליבא, וחד פריש לריאה, וחד פריש לכבדא.

דריאה — דינו בריאה, בנקב כל שהוא.

37. עיין בספר שיחת חולין בהרחבה מה הן "פולין" אלו.

דכבדא — דינו ככבדא, עד שינטל כולו.

דליבא — פליגי ביה רב ושמואל, לעיל.

מר בר חייא מתני איפכא: דריאה — ככבדא, עד שינטל כולו. **דכבדא** — כריאה, במשהו. **דליבא** — פליגי ביה רב ושמואל.

אזל רבי חייא בר יוסף, אמרה לשמעתיא דרב קמיה דשמואל.

אמר ליה שמואל: **אי הכי אמר אבא** [כיניו של כבוד, שהיה שמואל מכנה את רב], **לא ידע רב בטרפות, ולא כלום!**

שנינו במשנה: **נשבר השדרה:**

תנו רבנן: חוט השדרה, שנפסק ברובו, ברוב ורחבו, דברי רבי. (38)

רבי יעקב אומר: אפילו ניקב.

הורה רבי כרבי יעקב.

אמר רב הונא: אין הלכה כרבי יעקב. (39)

וכמה הוא רובו?

רב אמר, כשנחתך **רוב** היקף עורו, ואפילו לא נפרד מהמוח כלום, וכולו קיים, הרי היא טרפה, כי כיון שנפסק העור, סוף המח לצאת. (40)

ואמרי לה, ויש אומרים, **רוב מוחו.** שאם נפרד רוב מוחו, הרי אף על פי שהעור לא נחתך, הרי היא טרפה.

מאן דאמר רוב מוחו, כל שכן **רוב עורו,** כיון שהעור מחזיק את המח, ונפסק, סופו של המוח להפרך ולצאת.

אך **למאן דאמר רוב עורו,** יש לדון: נפסק **רוב מוחו, מאי?**

תא שמע: דאמר ניולי אמר רב הונא: רובו שאמרו — **רוב עורו,** כי מוח זה, לא מעלה ולא מוריד. (41)

רב נתן בר אבין הוה יתיב קמיה דרב, בדק **ברוב עורו,** וקא בדיק ברוב מוחו.

אמר ליה: אם רוב עורו קיים — מוח זה אינו מעלה ואינו מוריד!

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי: נתמרך חוט השדרה, שנתרכך ונהיה

השדרה יש לחוש ולבדוק אם לא נפסק החוט, וכיון שאין אנו בקיאים לבדוק, היא טריפה.

39. וכן הלכה שהיא כשרה, **רמב"ם ושולחן ערוך.**

40. **רש"י.** שולחן ערוך.

41. ומפרש רבינו יהונתן שאם נשאר רוב העור, הרי אפילו נפסק רוב המח הוא יכול להתרפאות,

38. חוט השדרה הוא החוט הלבן שיוצא מהמוח שבראש ונמשך על כל פני השדרה [בתוך החוליות של השדרה] עד לאליה ולזנב. החוט הזה הוא המשכו של המח, ובו נמצאים העצבים, שבאמצעותם מעביר המח שבראש את פקודותיו לכל אברי הגוף, ומפעילם.

שבירת השדרה מטריפה בגלל פסיקת החוט של המוח שבתוכה, אך אם לא נפסק החוט, אין השבירה של השדרה מטריפה. **רש"י ורמב"ם.** אך כתב הדגול מרבבה בסימן מז, שאם נשברה

כמים — פסול! נתמסמסם — פסול!

ומבארת הגמרא: איזוהי "המרכה" ואיזוהי "המסמסמס"?

המרכה — כל שנשפך כקיתון של מים מתוך הנקב.

מסמסמס — שהתרכך, אבל לא נשפך כקיתון, אלא כל שאינו יכול לעמוד בשעה שמחזיקים את החוט ביד ומשאירים ממנו קצת כלפי מעלה, שאותו הקצת מתכופף כלפי מטה, ואינו יכול להשאר זקוף.

בעי רבי ירמיה: אם אינו יכול לעמוד החוט שמוחזק כלפי מעלה מפני כבדו, שהוא עב וכבד, מאי? האם נחשב הדבר לחולי או לאו. (42)

ומסקינן: תיקו!

בי רב אמרי: נתמסמסם — פסול. נתמזמזו, נתרוקן מקצת המח מאליו — כשר!

מיתבי: רבי שמעון בן אלעזר אומר: בהמה שנתמזמזו מוחה - טרפה!

ומשנינן: החיא - נתמסמסם איתמרי!

ופרכינן: איני, והא לוי הוה יתיב בי מסותא, במרחץ, חזייא לההוא גברא דטרייה לרישיה, שנפל והוכה ראשו בכותל ונתנדנד מוחו. אמר לוי: נתמזמזו מוחיה דדין [של אדם זה]! והיינו, שהיה לוי מצטער ודואג על

אדם זה שנתמזמזו מוחו.

ודייקנין: מאי לאו, כוונתו של לוי לומר, דלא חי, שאדם זה לא יחיה!

אמר אביי: לא! אלא כוונתו לומר, שאינו מוליד. כי הפגיעה במח פוגעת בכח ההולדה.

עד היכן חוט השדרה? והיינו, עד איזה מקום בחוט השדרה נחשבת פסיקתו טרפה?

אמר רב יהודה אמר שמואל: עד בין הפרשות. והוא המקום שבו מתחילים להתפצל ולצאת חוטים נפרדים מחוט השדרה שבעמוד השדרה אל חלקי הגוף. והתפצלות זו היא בשלבים, בחוליות האחרונות שלפני הזנב. ועד בין הפרשות, אם נפסק רובו של חוט השדרה נעשית הבהמה טריפה. אבל מבין הפרשות ואילך, כבר תשש כוחו של עמוד השדרה, ואין ההפסק ברובו מטריף, כיון שהירכיים מעמידים את השדרה, ואינה מתה בגלל ההפסק ברובו שם.

רב דימי בר יצחק הוה קא בעי למיזל לבי חוזאי, ומיהר לצאת לדרכו.

אתא לקמיה דרב יהודה. אמר ליה: ליחוי לי מר "בין הפרשות" היבא הוא מצוי.

אמר ליה: זיל, אייתי לי גדי, ואחוי לך.

אייתי ליה גדי שמינה, כשהוא שחוט

ולחיות. ועיין בשיטת התוס'.

הוא עתיד להפסק, או שאין לך פיסוק גדול מזה [שהרי המח כאילו אינו, רשב"א בתורת הבית], ורק על ההפרדה הוא שאמרו מח זה אינו מעלה ואינו מוריד, ולא על הפיסוק.

42. רש"י מבאר שני טעמים מדוע חלוק דין המרכה מהדין שאמרו "מח זה אינו מעלה ואינו מוריד". האחד, שידעו חכמים שמתוך ליקוי זה

ומופשט, ולא קרע אותו עד שיוכל רב יהודה להראות לו באופן ברור את מקום הפיצולים של בין הפרשות, אלא ביקש שיראה לו את המקום מבחוץ, שהחוט לבן ונראה כשנכנס בבשר האליה לכאן ולכאן מתחת לעצם, כי היה ממהר רב דימי בר יצחק לדרכו.

אמר ליה רב יהודה: בליעה טפי, כיון שהגדי הזה שמן, בלוע בו החוט יותר, ולא ידוע, אינו ניכר מבחוץ, וקשה לכוון בו את המקום בדיוק, כי כחוט השערה מכאן כשר, וכחוט השערה מכאן טרף.

אייתי ליה גדי כחוש.

אמר ליה: בליטן טפי, כיון שהגדי כחוש, לוחצת ודוחקת העצם את הבשר שעליו דבוק חוט השדרה, עד שנעשה דק, ולא ידוע, אינו ניכר.

אמר ליה: תא אגמרך גמרא, בוא ואלמדך את הדין מבלי להראותך בגדי עצמו. הכי אמר שמואל: אם נפסק חוט השדרה עד הפרשה האחת, והיינו, עד למקום ההתפצלות הראשונה, הרי היא טרפה. מההתפצלות השלישית ואילך — כשרה. אבל מההתפצלות השנייה ואילך — איני יודע!

בעי רב הונא בריה דרב יהושע: הא דקאמר שמואל "עד הפרשה האחת טרפה", האם

משמעו "עד, ועד בכלל". והיינו, שגם מקום הפרשה, שבו מתפצלים לראשונה החוטים היוצאים מחוט השדרה, נכלל בחוט השדרה, ואין כל ספק שאם נחתך הרי הוא טריפה.

או דלמא "עד, ולא עד בכלל". והיינו,

שמקום הפרשה הראשון גם הוא נכלל בספיקו של שמואל?

בעי רב פפא: אם תמצא לומר "עד ולא עד בכלל" — פי פרשה עצמה, והיינו אם נחתך החוט הגדול של השדרה, במקום שהוא מתחיל להתפצל — מהו?

בעי רבי ירמיה: אם תמצא לומר "עד ועד בכלל", ואז אין ספק שפי הפרשה, שהוא בחוט עצמו, היא טרפה. אבל אם ניתק החוט של "פרשה" עצמה, והיינו, שנחתך החוט היוצא מן חוט השדרה בפרשה הראשונה — מהו?

תא שמע: הפרשה — תידון כבשר!

ודייקין: מאי לאו, אפילו פרשה ראשונה ושניה דינם כבשר, שאם נחתכו אינם טריפה.

ודחינן: לא! הכא איירי בחוטים היוצאים מהפרשה השלישית.

ודנה הגמרא: ועד היכן הוא מקום חוט השדרה, שאם נחתך הוי טריפה — בעופא?

רבי ינאי אומר: עד מקום החוט למטה מן האגפים [הכנפיים].

וריש לקיש אמר: עד בין אגפים, ולא מתחתם.

אמר עולא: הוה קאימנא קמיה דבן פזי, ואייתו לקמיה עופא, ובדק עד בין אגפים, ושלחו ליה דבי נשיאה, מבית הנשיא שלחו לקרוא לו לבוא, וקם ואזל. ולא ידענא אי משום דלא צריך למבדק טפי קם ואזל, אי משום כבוד נשיאה.